

—S' ha de fer l' ull viul... Jo ja he provehit pel diumengel...

EN EL SEU ELEMENT

—Da gusto la actividad que se observa ahora en la Casa Grande... ¿Verdad, chato?...

—¡Ja ho crech!... Per anar bé, cada senmana hauria de venirne una de comissió de Toulouse.

CRONICA

PARENTESIS

JA som al fort de l'agitació electoral. Cada nit, de deu a una, 's dona una remenada als electors amuntegats, fins que se 'ls té a punt de treure foch per tots els poros. Brolla la flamarada del entusiasme de la massa calenta, ab una explosió de tronada que senten las donas endormiscadas de tot el barri, satisfetas de que 'l marit compleixi els debers patriótics sense haverhi de gastar diners ni arriscarse més que a agafar algun costipat. Las veus estentóreas dels oradors obren a la gentada la visió apoteósica de la jornada triomfal, y cada hù del que escolta 'n gaudeix per endevant de la gran victoria que será obra seva. El meeting electoral té certa semblansa ab la *corrida de toros* porque tothom n' es actor indispensable. Els més humils se troban enlayrats per la funció soberana, y 's poden créurer salvadors... no saben ben bé de qué.

Passada la diada gloriosa, perdut el dols regust de la victoria, tot quedarà com avans; una mica alteradas las relacions socials per enemistats novas y novas ambicions, y la ciutat tornarà a la trista vida dels días feyners, ab l'aplanament esllanguit del que surt d'una febrada...

Ara tot son eleccions. Al saló d'una familia amiga se 'n parlava,—per forsa— diumenge a la tarde, de meetings y discursos, y solidaritat y lerroxisme. No vull dir quin es el saló ni quina la familia que 'm concedia agradosa hospitalitat. ¡Ne tinch tantas, que s' engelosirian de la preferencia! Es la nostra sort d' homes de lletras en aquesta Barcelona, aixám de senyoras exquisidas, elegantas, espirituals, amigas nostras que se 'ns disputan l' amistat y 'ns afalagan a festas. La senyora de diumenge n' es una de las més espirituals, mestra en l' art perillós de fer lluhir per tanda als que 's reuneixen a casa seva. Y no senyalo ab més precisió porque potsen la coneixerian, y potsen ¿quí sab? potsen s' ofendria la seva delicada modestia.

Al saló, decorat ab l' armonia "de tons y el gust personalíssim de las damas de la plutocracia barcelonina, triomfava jo fácilmente dels quatre caballers insignificants que *donavan conversa* a las senyoretas y a las senyoras, repartidas en tres grupos dialogants. Triomfava jo per la meva indiscutida superioritat de *parlador* rich d' acudits graciosos y de paradoxes enluhernadors, tant com per las elegancias d' home de món. Puch alabarme'n descaradament ¿eh? porque, si fa no fa, tots els literats de Barcelona que tenen un nom, se 'n poden alabar de la mateixa manera, igualment obsequiats y considerats pel *món elegant*.

Triomfava jo apropet d' una bellíssima senyora, una de tantas, que m' afavoreix ab la seva benévola atenció. Las observacions meteorológicas, obertura obligada de tota conversa, venían allí més a tom per l' obsessió d' un termómetro en forma de destrál, brunyida y platejada, que penjava a la paret entre mitj dels cortinatjes de suntuosa *peluche* dels dos balcons y pel fret que baixava del pany de paret frontera, tan ben pintat está el quadro que la tapatraball de la senyoreta gran de la casa—representant un paissatge nevat ab un corp que vola pel cel llis...

Que si fa bon temps... que si al any passat... que si l' estiu es millor que l' hivern... Jo volia donar a entenenent a la meva interlocutora que 'l temps que fa es propici al amor adulterí. Ja os podeu figurar que jo aniria ab segonas. Es clar. Me sentia en terra ferma, dominador, irresistible. La cama estirada ensenyava la fina bota de xarol, ab la canya blau de cel—tal com el *marqués* de la comedia d' en Fabre a Novetats;—el cos una mica tirat enrera, bombat de pit, escanyat de cintura, s' enmotllava a la impecable levita de faldilletas; el cap me sortia del coll blanch com un glop de llet tacat de sanch per la corbateta menuda com un nus escorredor. Poseuhi ara una cara expressiva, un bigoti ros d' or vell—marca de la meva rassa holandesa—com el cabell planxat y locionat d' ambar y diguéme qui m' havia d' empetar la base.

Jo deya a l' hermosíssima dona que m' escoltava, no diré qu' embadalida, pero sí que ab gust evident:

—Si no s' hagués d' esferehir, li definiria el temps

humit que fa, com una font tebia de lascivia. Las boyras baixas ens palpan las galtas com halenadas voluptuosas. Els núvols que pujan emperesits tenen las irisacions grassas del ópal, y 's desfán cel amunt en las volutas térbolas y nacaradas del raig d' anisat que 's disol al aygua clara. Tot s' arrodoneix als llunys: arestas y punxas y cantonadas s' embolican de bromas ondulantas com vels de bayadera... Plou, y la ciutat s' enfanga. Y vosté 's queda sola, y li entra á casa la tebió y l' opressió de la boyra y dels núvols, y sent un' abrassada que no pot tornar. Se queda sola, sola, desamparada; font d' amor sense la tassa de marbre que la reculli y la fassi cantar á la nit silenciosa... El seu marit es al meeting...

Del monólech ne vingué un diálech. L' acaba ment no us el contaré pas. Ja m' he alabat prou.

Torsada la conversa, se generalisá cayent en las inevitables eleccions. Jo vaig contar la meva experiència d' interventor.

—A las set del dematí, ab un fret que pelava, ja era á la porta del *colegi* que estava tancada. Ningú més que jo havia estat puntual. Al cap d' un quart varen obrir. El lloch august destinat á la funció sobirana del poble, era un magatzém de borras del barri de Sant Pau. Una fetor de pols y d' oli se bent tapava els sentits. Varem haver de deixar que s' airejés una estona, avans d' entrarhi. El municipal portá els papers, el *sello*, el llibret blau de la *Lley electoral*. L' urna de vidres com un' escapateta de *Sant Sepulcre* al mitj de la taula, cara al carrer; una

taula perpendicular per banda; cadiras de boga, y darrera l' embalum arreconat del magatzém, veus' aquí l' aparato del sufragi universal. Problemas: ahont deixar el *sobretudo*, (resolt quedantme'l á l' espatlla) elegir al president que no comparegué (me 'n van fer á mí); procurar que no servis per mals fins una porteta de darrera (no tenia sortida); veure com s' arreglava la votació (estudiantme la Lley á corre-cuyta); un interventor fals que s' hi guanyava dos duros (el vaig deixar estar)...

Tot el día passavan els electors; cada dugas horas l' alarma d' una *roda*, que no acabá d' arribar may. Un interventor laboriós ja omplía els blanchs de las *actas* á las onze del matí, vinga estriparlas y ferne anar á buscar de novas. Afluencia de *apoderats* que se n' havían enterat y protestavan á crits per las trampas que 'm suposavan capás de fer. Visitas dels candidats, d' amichs armats que s' oferían á trencar l' ánima que l' aguantés á qualsevol que 'm volgués trencar á mí l' urna. Vigilancia, vigilancia, sempre vigilancia. *Sello*, *actas*, llibret, sagrat dipòsit de la voluntat popular; tot á la vora de las mans...

Vam arribar al escrutini ab protestas de *vagos* ramblistas que no s' acabavan may, y, ja fosch, ab llum pudenta d' acetilé, varem omplir *actas* y certificats, dos, quatre, sis, deu, ab erros y gargots... Al cap de dotz' horas recuperava la llibertat, avergonyit d' haver hagut de rezelar de tothom, y ab motius justificats. Jo no serveixo, vaja, per aqueix art astucios de las eleccions. Es necessari, ja ho veig,

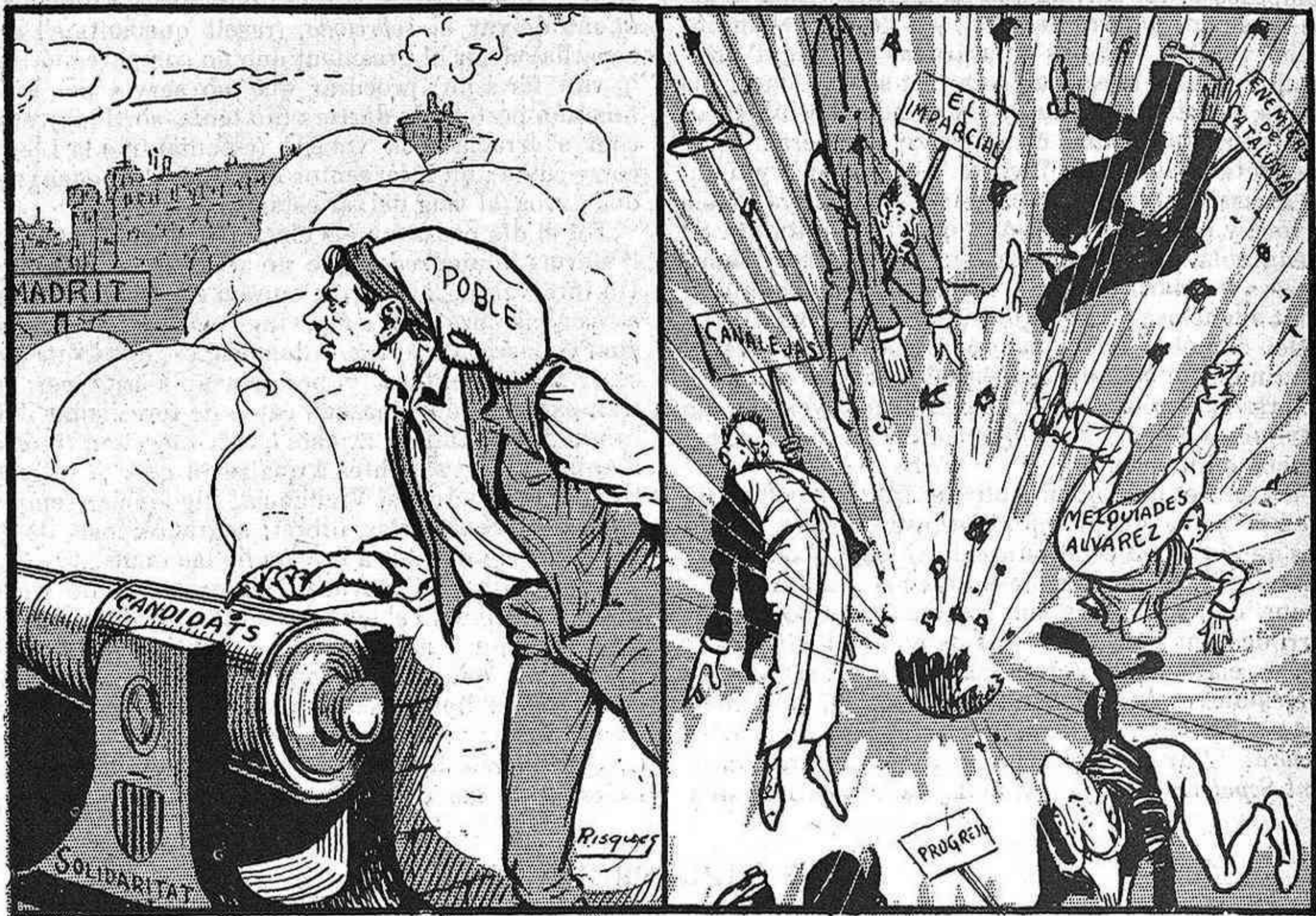
ELS NENS PRODIGIS

—¿Ahont vá,... ahont vá 'l reyet de la mare,... la hermosura de casa?...

— A *Novetats*, á donar una conferencia sobre cosas de teatro.

L' ACCIÓ DEL DIUMENGE QUE VÉ

Quan el poble, vot en má,
dispari de l' urna l' arma,

Iveureu en el camp del trust
quín escampall de calabres!

pero també 'n son las medicinas que repugnan...
Comprench que 'l practiquin els que goson las delicias de la victoria. Pero jo, que no 'n goso, no 'm fa gens de goig una medicina que no m' ha de curar...
Altres victorias me plauhen, y per aqueixas me dono, cos y ánima...

Una senyora, que no us diré quí es, somrigué...

TULP

qu' en tos ulls cerco llegirhi
la incertitut de la ciencia.

MIQUEL ANGEL

POSTALS

Perque t' he parlat d' amor,
¿creus que t' estimo? T' enganyas.
¿Que 't duch simpatia?... Sí.
¿Que 'm veig ab cor d' estimarte?...

Aixó es vritat; certament,
volen dí aixó mas paraulas.
Pro no vagis més enllá
que vas á riscos de caure.

El cor me diu que m' estimas;
la ciencia diu que 'm traheixes.
¿Per quín dels dos me decanto?
¿Creuré al cor?... ¿Creuré á la Ciencia?

L' amor més intens s' apaga
si 'l corch del dubte 'l rosega;
y el meu vol viure, y tú sola
d' aquest dubte m' has de treure.

Míram fixo: Ta mirada
brilli tranquila, serena;
que sense entelarse puga
resistí 'l foch de la meva!

Mira si t' estimo encare,
si en tú tinch confiansa plena,

La hisenda del senyor Gil

No 'ls enganyo. Quan aquella tarde el senyor Gil va sortir-me á parlar de *la hisenda*, vaig quedarme pasmat.

¿Era possible que un home tan senzill y tan modest, que al venir cada día al café no gosava assentarse á la nostra taula que no 'ns demanés permís, tingúes una hisenda tan grandiosa?...

Per casualitat, aquella tarde eram sols, y entre glop y glop y xuclada al puro, ell anava parlant y jo escoltantlo.

—Sí,—deya el senyor Gil, infantse ostensiblement de satisfacció al observar la meva sorpresa,—es una cosa maravellosa, bellíssima, d' una magnificencia qu' encanta.

—¿Molt gran?

—May m' he entretingut á amidarla. ¡Altra feyna tinch contemplant els seus admirables punts de vista, recorrent els seus boscos, examinant els diversos cultius que aquí y allá s' extenen!...

—Deu haverhi aygua...

—Un torrent, que neix en un recó amagat de la montanya, atravessa l' hisenda de part á part, omplintla d' encant y de frescura. ¡Quína aygua aquellal.. Pura, transparent, com si rajés d' un canti de vidre... Es un dels principals atractius de la propietat. Y no li dich res de las aplicacions que jo he sapigut do-

narli. Aquí ompla un safreig, allà forma una cascada murmuradora, més avall la masovera hi renta, en un revolt las ocas s'hi banyan...

—¿Ocas hi té?

—De tot. ¿Donchs qué 's creya?... No es qu' estigui molt segur de la meva memoria, pero si no m' equivoco, n' hi ha deu.

—Ja son colla.

—Més numerosa es la dels cunills. Entre grossos y petits, me sembla que 'n tinch tres dotzenas.

—¿Y virám?

—¡La mar!... Allí galls dindis, allí gallinas, allí pollastres... Hi ha un gall, que jo li dich el *Sultán*, que té unas plomas increíbles...

—Naturalment, la casa será espléndida...

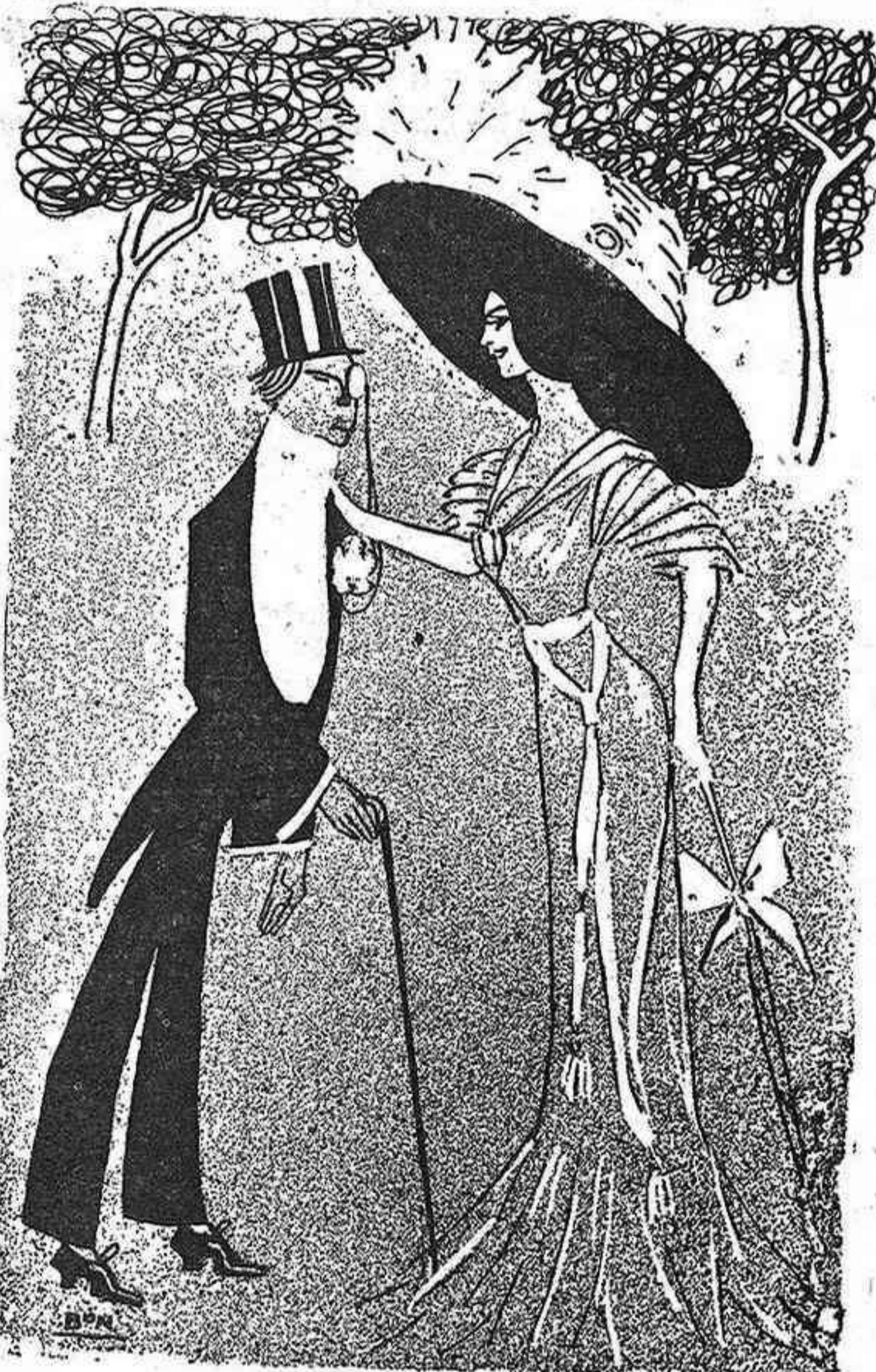
—¿Casa diu?... Tres n' hi ha, repartidas en tota la hisenda. La gran, que 'n diríam la casa payral, ab el seu colomar, el seu rellotge de sol y las sevas tradicionals golfas; després la segona, qu' es la caseta del pastor, y finalment la rústica, una especie de barraca situada al peu d' unas rocas y extremadament pintoresca.

—¿Fins hi té pastor?

—¡Com que hi tinch rematl... Els vejés els bèns, escampats per la montanya, trencant la monotonía del vert ab la blancor de las sevas graciosas siluetas!...

—Y d' arbres ¿cóm está?

—Tants com vulgui y de moltas menas. Roures,

—¿Sabs qué pensava, Casilda?... Que pel día de las eleccions me deixessis el barret per casco...

—Y aixó? ¿no ets monárquich tú?

—Sí, pero no sé si ho sabs que una vegada eran dos que jugavan y el tercer va rebre.

NOTAS CÓMICAS

—La veritat es que pera imitar als estudiants ens hem posat boina...

—Sí, y que ara, per ser conseqüents, haurém de fer escándol y demanar festas.

alzinas, pins, boixos, bruchs... Jo ho sapigués la diversitat de vegetació que allí s' admira...—

¿Creuran que al arribar aquí no vareig poguerme aguantar y que, prenentme ab el senyor Gil una llibertat que la simple coneixensa de café tal volta no autorisava, vaig propassarme un bon tros?...

—¿Sab, senyor Gil—vareig dirli—que la seva relació m' ha remogut totas las fibras de l' ánima?

—Potser sí.

—Y que tot lo que m' ha descrit m' agradaría véureho?

—¿Per qué no?

—¿Qu' es molt lluny aquesta hisenda?

—No gayre.

Y ab la major naturalitat, després de reflexionar un moment, va anyadir:

—¿Sab ahont visch jo?... No pot equivocarse. Al cap de vall d' aquest mateix carrer, última casa, pis segón... Demá á las tres l' espero... y tindré el gust d' acompanyarli.

—Pero, senyor Gill...—vareig fer jo, encantat, confós ab tanta galantería.

—Nadal... No 'n parlém més. A las tres, á casa.

* * *

Puntual com un cobrador, l' endemá á las tres, gosant ja ab la deliciosa excursió qu' en perspectiva entreveya, pujava jo l' escala del afortunat propietari.

—Holal...—va dirme el senyor Gil, rebentme ab la seva amabilitat característica.—Fassi el favor de passar.—

Y portantme directament á un quartet del extrém del pis, que rebía la llum de la galería, va mostrar-me una cosa colocada al damunt d' una taula molt

gran, voltada per tres costats de montanyas de suro.
—Aquí té la hisenda!—'m digué somrient y donatme á la espatlla un copet molt carinyós.

La hisenda del senyor Gil... era un pessebre.

MATÍAS BONAFÉ

AI 9,815

Senyor Número, per Déu,
fassi 'l favor d' escoltarme,
ja que sóls de vosté estriba
la meva sort ó desgracia.
Quan siguém al vintidós,
el día de la *rifada*
nacional, no 's quedi pas
á dintre 'l bombo... á fer l' ase;
perque, li dich francament,
si té tan mala pensada
demostrará ser molt ximple,
molt cobart y molt calsassas.
Crech, jo, que de sobras sab,
y si no ho sab, bó es que ho sápigam,
qu' en vosté he depositat
tota la meva confiança,
y que si en tal día surt
al carrer á pendrer l' ayre
ab els 6.000,000 á sobre,
¡oh número venerable!
¡vosté no sab l' alegría
y el daltabaix qu' hi haurá á casal,
donchs els galants tenedors
del bitllet m' han dat paraula
que si vosté treu la grossa
me pagarán... una horxata!

ANTÓN DEL SINGLOT

GLOSARI

Am les ordres d'en Lacierva de treure la gent dels cafès aixís que toca la una i mitja, hi ha hagut un trastorn de costums que pot tenir fatals conseqüències. Hi ha home que treure'l del cafè és com si'l treuessin de la llar, perquè allí menja, allí s'endormisca, allí discuteix, i molts cops s'hi casa. El cafè ja sabem que és un vici, però és un vici tant ignoscent, tant poc ofensiu, tant casolà, que arrencar d'allí a la força bruta als que hi tenen la taleia, és no tenir sentiments ni entranyes.

Quin mal s'hi fa en el cafè, de la una i mitja per amunt? Perdre'l temps? I què és perdre'l temps? I qui pot dir que l'ha guanyat el dia que'l porten a enterrar, encara que tingui un bon enterro? Discutir? I quin mal que's discuteixi, si sempre havem sentit a dir que de la discussió en surt la llum? Dir mal del pròxim? I aon no se'n diu? Perdre la salut? I què és d'en Lacierva? Que no hi ha dret a gastar-se-la? Que no la paga'l que la gasta? Què és estar-se a la serena? I en que s'estés a la serena, que no estan bons els vigilants? Tenir sòn al ser a l'endemà? I si la feina's té de vespres, que s'hà de llevar un com les calandries, o com les perdius, o com els galls, que encara no's veuen desperts s'alaven de ser matiners amb uns crids que haurien de privar-se? El cafè, de nits, té mala fama, i fóra la ganduleria que pot suposar estar-se al cafè, els que haveu sigut parroquians ja sabeu per experiència si

hi pot haver res tant ignoscent com aquelles controvèrsies, aon lo mateix se salva l'Espanya que's declara l'autonomia; que ara puja la federal, que ara's torna a tirar per terra.

Hores somortes de cafè, el glosador vos beneeix! El perdre'l temps sempre és guanyar-lo!

Sí, el senyor Lacierva és un tirà. És un tiranet, que encara és molt menos. Treu la bona gent del cafè i els tira al carrer a encostipar-los; o els tira en un cassino a jugar; o els tira a casa a dormir, que és mig malmetre-ls la vida, o els tira en un altre lloc, que és malmetre-ls-hi i deshonrar-la; els tira per tot, menys al treball, perquè'l que vol treballar, treballa al cafè, treballa a casa, fins en els llocs de deshonor, que ai del que té'l treball per vici! Ja no se'l pot treure més de sobre!

Si'ns deixem treure del cafè (i quin remei ens queda sinó anar-nos-en aixís que apaguen els llums), ens aniran treient de per tot arreu. Ja'ns van treure de les colonies, de la una i mitja per amunt i de la una i mitja per avall; ja'ns volen treure'l sufragi, am cafè i sense cafè; ens treuran els drets individuals, que tantes llàgrimes ens costen; ens treuran la llibertat, que tants morrions va costar i tants himnes de Riego als nostres avis; i fins ens treuran els pantalons pera posar-los a les senyores!

Si un dia'ns treuen d'Espanya, ho plorarem, és clar que ho plorarem, però al menys podrem estar al cafè mentres el còs ens ho demani!

Jo sé un cafè a Perpinyà que no tanquen fins a les quatre.

XARAU

EL RELLOTJE

«Si 'l rellotje no existís, fora precis inventarlo.»
Aixís ho deya un suís,
y també jo ho dich aixís,
puig no 'm canso d'alabar-lo.

Quan ell parla, es oradó
que s'escolta ab gran afany.
Jamay cap predicadó
ha cridat tant l'atenció
com ell, lo qual no es extrany.

Recordo com si fos ara,
que quan era jovenet,
(deu anys no tindria encare,) pel meu sant, la meva mare
va ferme un bon regalet.

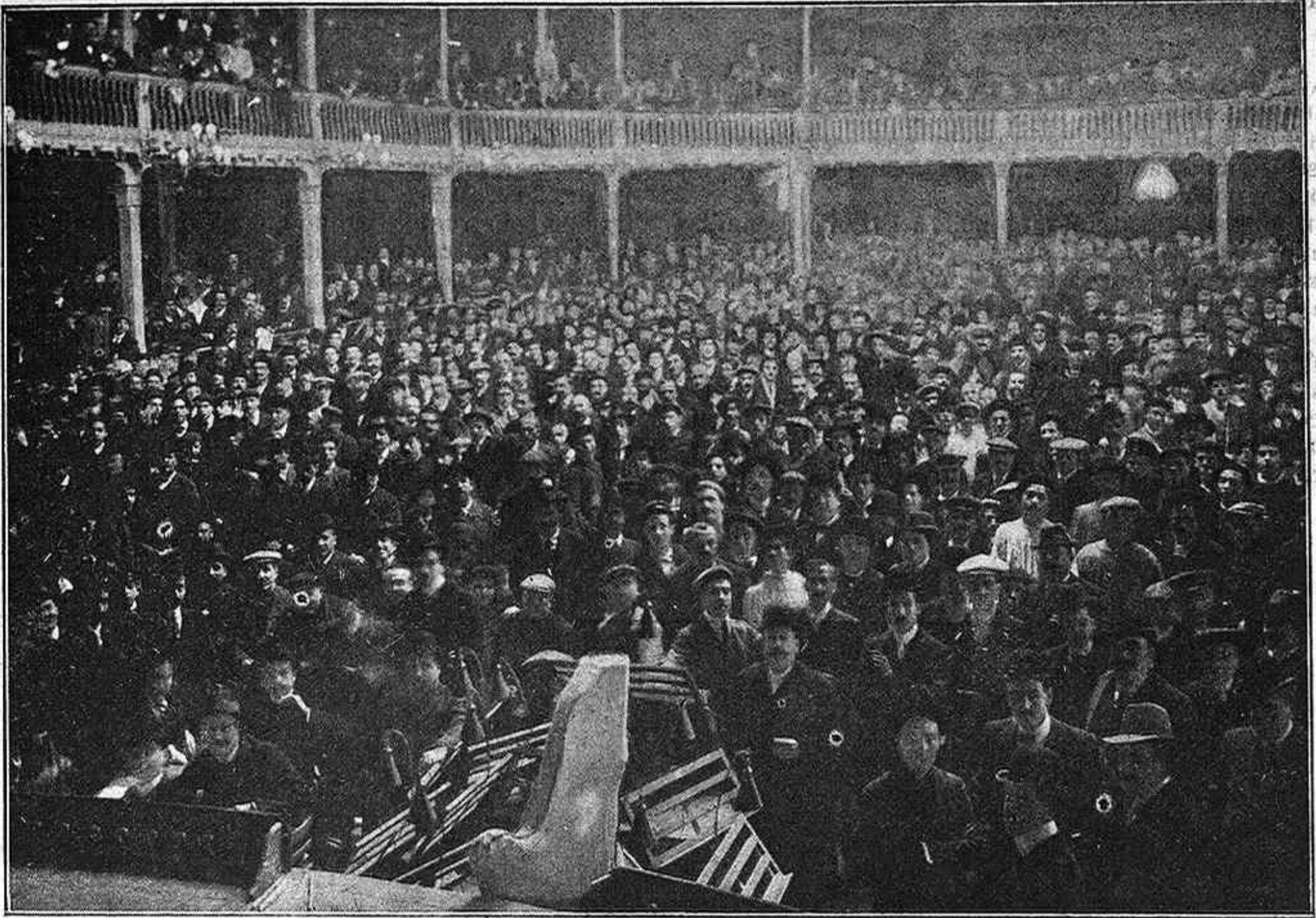
El tal regalo va sé...
(sempre me'n recordaré;
quan menos per l'alegría
que jo vaig tení aquell día,) un' àncora de plaqué.

Com res més ambicionava
que tení un rellotje meu,
al possehirlo, saltava
de content, y 'l contemplava
lo mateix que fos un Deu.

Presumint com un torero,
m'agradava d'alló més
ostentar gros ermillerero,
y esperava fatxendero
que 'm diguessin:—¡Quín' hora es.

A cada punt l'observava
per si avansava un segon
ó per veure si 's parava,
y de corda, n'hi donava

CAMPANYA ELECTORAL SOLIDARIA

El teatro Tivoli el passat diumenge, durant la celebració del meeting.

cada minut, com hi ha 'l món!

Mes, ay! Un día, per pega,
que m' estava passejant,
un trinxe-rayre ó un mossega,
sense moure gens de brega,
me 'l va afaná en un instant.

El disgust que va causarme
no té pas ponderació.
Mes al fi vaig consolarme,
y al cap de poch vaig comprar-me
un Roscoff dels de *mistó*.

Desde llavors, ni un sol día
s' aparta del meu costat.
Y ara vejin... ¡quí ho diria!
es la millor companyia
que á n' aquest món he trobat.

Consultant la seva esfera,
ell me díu: «ves al treball,
si no vols aná endarrera».
O bé: «una nena encisera
t' está esperant per 'ná al ball».

Ell me fa de secretari
y per mí es un gros tresor.
No 'm cobra cap honorari
y es fidel dipositari
d' algun, per mí, trist recort.

Dintre 'l guarda-pols, ¡ab pena
ho recordo! 'm sol guardar
un rull de cabells, ofrena
de la pérfida sirena
que mon cor va trossejar.

Y junt ab ells, tal vegada
per fer més viu mon torment,
de la mare idolatrada
hi tinch la fas retratada,
que beso á cada moment.

Per xó al rellotje venero
com es degut y de lley.
Davant d' ell, no ho exagero,
se li ha de treure 'l sombrero,
desde 'l pobre ¡fins al rey!

LLUIS G. SALVADOR

TEATROS

LICEO

La nit de l' estrena de *I Barbari* el Liceo presentava un aspecte brillantíssim.

El públich, ben predisposat á saborejar ab fruició la darrera partitura del eminent Saint-Saëns, va endursen una desilusió.

Musicalment la obra del mestre francès no té la frescor ni las ratxadas de inspiració del *Sansone*, recentment representat á la Casa Gran.

El drama, ab tot y ser un drama *operístich*, tampoch arriba á conmourer, interessant lleugerament tant sols en alguna que altra situació.

Ab tot, alguns dels motius culminants de l' obra, principalment en el segón y tercer actes, foren extraordinariament celebrats.

El venerable Saint-Saëns va tenir que sortir al final dels actes citats pera rebre carinyosas ovacions dels entusiastas admiradors ab que conta á Barcelona.

El mestre Mascheroni va conduhir molt bé l' orquesta, donant la brillantor deguda en el conjunt harmónich.

Els artistes compartiren ab director y autor els aplaudiments del auditori. S' hi lluhiren de debó las Sras. Gagliardi y Juliá, y els Srs. Gillión y Nicoletti.

NOVETATS

Cándida no va agradar al respectable tribunal.

Es una boyrosa concepció propia pera la gent del nord.

La traducció regular.

La execució si fa ó no fa...

* * *

Un cop de vent es un passa-temps cómich que no té altre objecte que distreure un rato á la fera. L' autor ho ha conseguit de sobras y sense cap mica d' esforços, valentse de una trama enginyosa desenrotllada ab garbositat. La insignificant acció s' escorre ab placidesa y ingenuitat, y el desenllás, inesperat, es tendre y plé de delicadesa. Tractantse del escriptor senyor Morató, inútil dir que acompanyan á aquestas bellas qualitats un llen-

guatje pulcre, molta trassa en las situacions y una gracia de bona mena en els acudits que espontáneament brollan del diálech.

Els intérpretes, afortunats.

ROMEA

Com las cireras, comedia en un acte de D. A. Juliá y Pous, es una obreta que, tot y respirar escassa pretensió per part de l' autor qui 'ns presenta una senzilla trama d' enredo, denota en ell un pas endavant en l' art de compondre pera 'l teatro.

L' argument, l' assumpto, no poden ser més senzills: un senyor que ab un fútil pretext se fica furtivament en una casa y no sab com sortirse'n. Aixó es tot, y no obstant la joguina arriba á ferse interessant degut á la gracia ab que 's descriuhen els tipos, la ben tallada construcció de las escenas, grotescas en sa major part, y la fluidés de un diálech ben provehit de xistes.

La concurrència qu' era nombrosa y de calitat rigué en abundancia las situacions cómicas y aplaudí de cor al acabar, obligant al Sr. Juliá á ensenyar la fesomia.

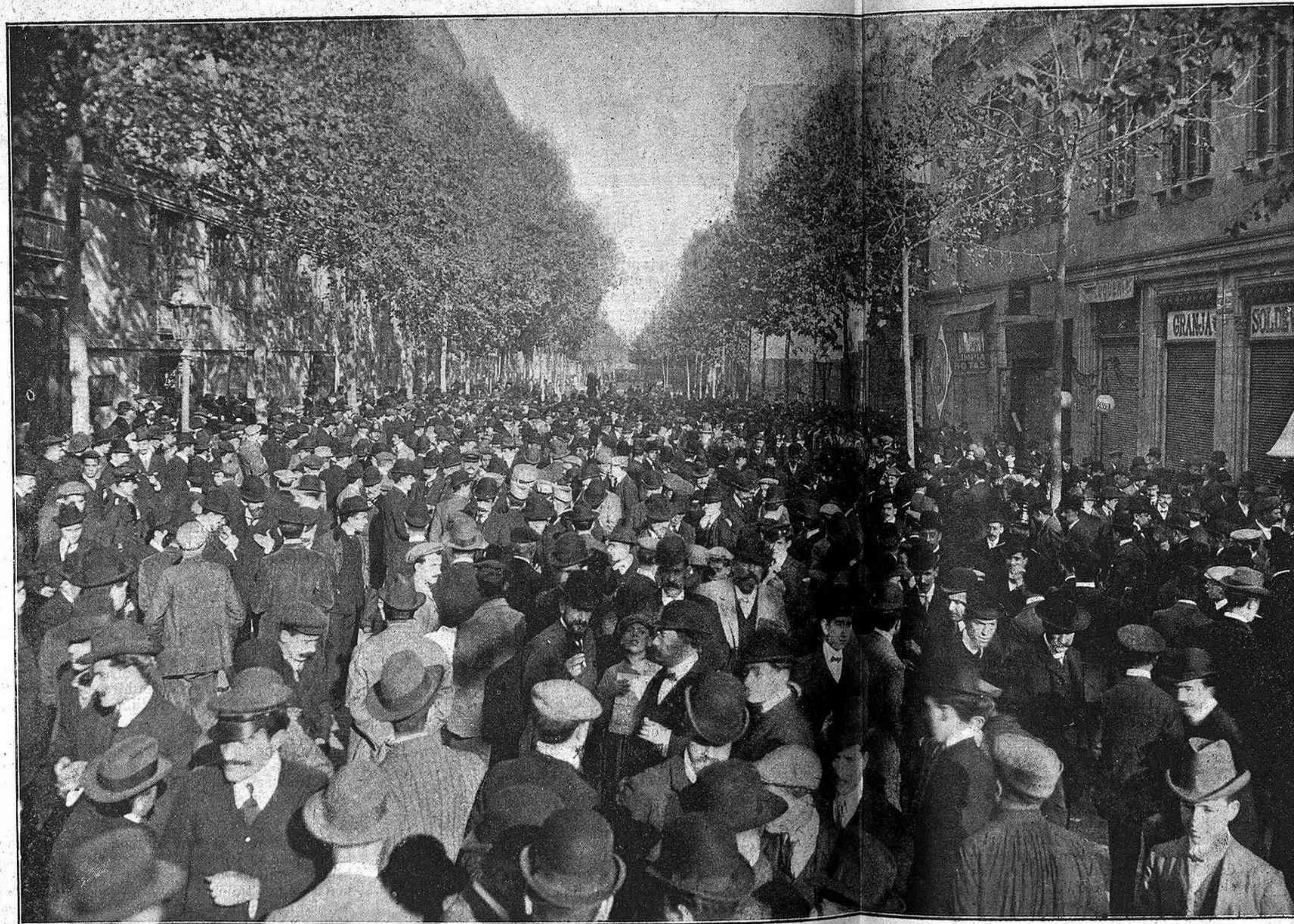
Els actors varen treballar ab voluntat, distingints'hi en primer lloch el ram de senyoras, molt ben ajudadas per en Goula y l' Aymerich.

La Confessió entra de plé en el género que 'n diuhen teatro de ideas.

En Dicenta ja l' ha tocat aquest género infinitat de vegadas, y ja sabém tots els punts que calsa. Cal confessar, ja que de *confessió* 's tracta, que l' autor de *Juan José* es un bon constructor y que quan vol entrar al cor del seu públich hi entra ab valentia.

La obra estrenada á ROMEA, traduïda al catalá no sabém perquè, donchs si 'ns donan el *Tenorio* en l' idioma de l' Unamuno també 'ns hi podrian donar las demés que venen d' allá baix, sembla escrita pera una frase final; pera arribar á un efecte tendenciós. L' assumpto, en bloch, no es nou; pero la escassa acció está presentada ab certa habilitat, y si no fos que la presencia del protagonista, un moribund que no acaba may de fer el darrer

LA SOLIDARITAT EN MARXA

El públich, sortint del doble meeting electoral celebrat el passat diumenge á Novedats y al Tivoli.

badall, impresiona desfavorablement y fadiga al auditori, fins arribaria á agradar sincerament.

Els artistes la treballaren ab fé, merescuent tots ells els aplausos que 's guanyaren.

ELDORADO

La fuerza bruta, de 'n Benavente, venia precedida de una gran fama. Avuy podém afirmar que aquesta fama ademés de ser gran era justa.

La nova producció del més genial dels moderns dramaturchs castelláns es la elevada concepció de un intens observador y de un poeta complert. No 's pot condensar en un acte més vida, més sentiment ni més símbol.

L' assumpto que integra *La fuerza bruta* es tendre, d' una exquisida delicadesa. L' acció passa entre gent de circo: els amors de un gimnasta agotat físicament son el seu centre, al entorn del qual s' hi mouhen ab extraordinari relleu varias figuras plenas de vida que l' autor ha sabut idealisar y poetisar d' una manera acabada.

Els dos quadros de que consta aquesta comedia poemática son senzills y sobris, pero consistents y emocionants.

nants. Algun dels personatjes com el de la germana de la Caritat y el del empresari del circo son absolutament models de veritat y de justesa psicológica.

Els actors de la companyia Larra-Balaguer varen exteriorisar la seva ánima, entregantse ab fé á la tasca de interpretar las admirables figuras de *La fuerza bruta*, y fent veritables primors artístichs. No es qüestió d' anomenar aquest ni l' altre; tots mereixen una xardorosa felicitació.

CIRCO BARCELONÉS

La empresa Ripoll pot estar satisfeta de lo bé que 'l públich ha respost á la seva crida; las funcions se cantan per plens.

Dintre 'l género de café-concert y *Varietés* es de lo milloret que s' ha vist á Barcelona.

Els programas fins avuy s' han donat nutrits, oferint atraccions verdaderament notables: Las *The 6 Juggling Girls* que son dignas de admirarse, el titulat *Maxim et d'Ell*, y la simpática *Nitta Jo*, notabilíssima *dicesse* que ja es prou coneguda dels barcelonins pera que 'ns entremingem en alabarla, son números que atrauhen al públich com l' imán al acer.

El teatre ha sofert algunas reformas que mereixen aplauso.

L. L. L.

EL DIA DEL COP... Ó DEL COPO

ESCENAS CONYUGALS

I

—¿Ja te 'n vás?

—Sí; adeu.

—No tardis;

sobre tot, torna aviat.

—No tinguis por.

—Com que diuhen

que tot ho volen matar...

II

—Ay, senyor; ja fa mitja hora que se 'n ha anat y... qui sab si li haurá passat alguna cosa; el cor me fa un trip trap... Potsé ha trobat una colla d' aquells tan desesperats, y ell, que desseguit s' enfla... potser ja... ¡Deu nos en guard! ¡Ay, santa Lluçia, guardeulo de veurers en semblant cas!

III

—Ja torno.

—Vina als meus brassos;

¿qué tornas sencé?

—Está clar.

—¿No t' ha passat res?

—Fuig, dona;

¿qué 'm tenia de passar..?

He complert la meva tasca ben seré, ab el cap molt alt... y aquí 'm tens, videta meva.

—Santa Lluçia m' ha escoltat, á n' ella pots dar las gracias.

—No ho creguis; si tot bé va, las gracias tindrem de darlas á Santa Legalitat.

J. STARAMSA

ESQUELLOTS

Diumenge, á votar tothom.

—Els lectors de LA ESQUELLA, que saben cóm pensém y quán gran es l' afecte que sentim per Barcelona, ens permetrán que 'ls recomaném la candidatura de Solida-

ritat Catatana, ben convenuts de que al insinualshi aquesta indicació no fem més que coincidir ab las sevas aspiracions y ab els seus sentiments.

¡Prou farsas, prou pinxos, prou escándols!

Ha arribat l' hora de demostrar que ab els barcelonins no s' hi juga y que aquí som ja prou grans pera no necessitar que ni 'l *trust* de la premsa madrilenya, ni en Sol y Romanones ni ningú vingui en el camp del sufragi á imposarnos noms, irrevocablement borrats temps há de la llista dels diputats possibles.

El nostre vot serà 'l diumenge la escombra que tregui d' aquí tot' aquesta farda que tan mal ha fet y está fent á Barcelona.

¡A cumplir tots ab el nostre deber!

Dintre de pochos días vindrá de Toulouse una Comissió de regidors y altres entitats á visitar Barcelona. Ens en alegrém.

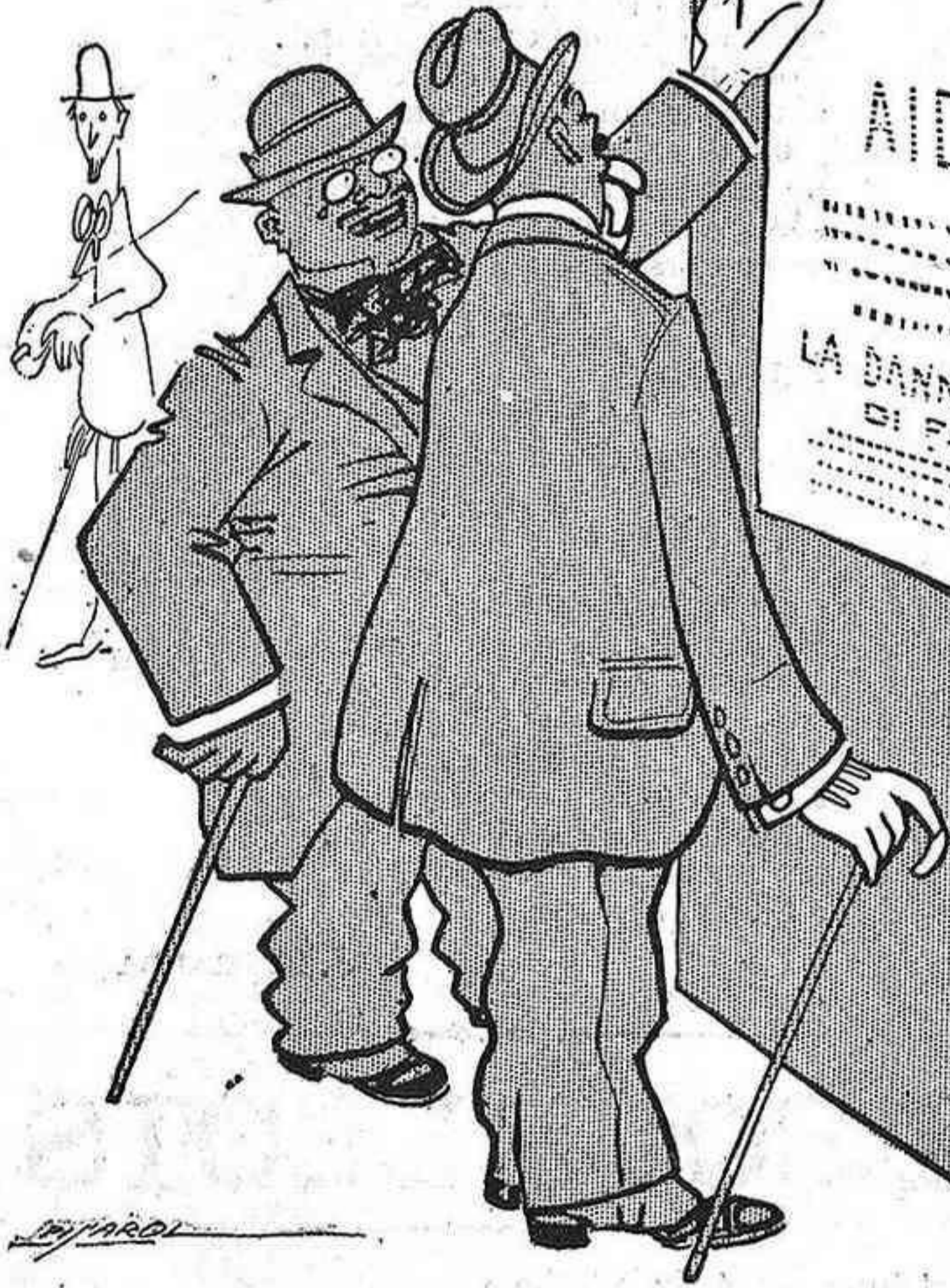
Ja poden jugarshi un bè que l' Ajuntament trobará algun recó pera obsequiar als forasters. Y alló d' haverse agotat la partida pera impresos no hi valdrá pas en la present ocasió; que no fora gens bonich que las esquelas de convit s' escribissin á má y en un tros de paper d' estrassa.

Estém en la situació d' aquells senyors tronats que duhen pedassos als calsetets y la levita d' última moda.

Y que, encare que sigui *fent feix* á cal pastisser, cap diumenge deixan de tenir *dulces* á taula.

Un tros d' un discurs—copia literal—pronunciat pel graciós senyor Sol al Senat:

«Se esclaviza á las artistas (*risas*), hasta el extremo de que se enteraron los cónsules extranjeros. ¡Cuidado con las potencias! (*grandes risas*). Figuraos un gobernador requerido por la representación de las potencias! (*risas*). Sin embargo, el gobernador se queda esto en el buche (*continúan las risas*).»

—¿Has vist quin títul, Pep?... ¿Vols t' hi jugar que de tot aquest bullit dels pressupostos municipals ja n' han fet un' ópera?...

Siguin franchs; jutjant per la gran quantitat de *risas* que produheix en l' auditori, ¿no 'ls sembla aixó, més que 'l discurs d' un senador, la entrada cómica d' un clown ó l' arenga d' un *arrenca-caixali*?

¿Ja han vist l' *Almanach* de LA ESQUELLA, que 'l di-jous de la senmana passada va sortir á llum?

Modestia apart, es una preciositat tipográfica, una joya artística y una galería literaria ahont s' hi veuhen representadas totas las escolas y reunits tots els géneros.

Tant en l' ilustració com en el text, las firmas conegudas hi abundan qu' es un gust y 'l lector arriba al final del tomo, que consta d' unas 200 páginas, y exclama, verdaderament sorprés:—¿Tot aixó donan per una peseta?

Sí, senyors, tot aixó. Nosaltres, mal ens está el dirho, som aixís. Tractantse d' enlayrar el nom del periódich y complaure als nostres estimadíssims lectors, fem com els empresaris d' espectacles: *no reparamos en gastos ni sacrificios*.

Conque, ja ho saben els qu' encare no 'l tinguin: á comprar l' *Almanach* de LA ESQUELLA *pera* 1909.

NO ES MALA IDEA

Diumenge, en el teatro de don Alacandro (a) *Casa del Pueblo*, va celebrarse una funció, quals beneficis, segons explicava el cartell, se destinavan á *gastos electorales*.

Y ¿saben quina obra va representarse?

La marcha de Cádiz.

¡Visca la frescura!

Ab els beneficis de *La marcha de Cádiz* (pagar la elecció del *caudillo de los radicales*, qui tantas pestes ha dit de la tal marxa!

Mánigas amplas he vist, pero com aquesta, cap.

L' arribada del Sr. Sol y Ortega.

El Liberal:

«Esperábanle en el Apeadero algunos amigos particulares y políticos.»

El Noticiero:

«Sólo dos amigos le saludaron á su llegada.»

En vista d' aquesta flagrant contradicció, una de dugas:

O s' ha d' entendre que *algunos amigos políticos y particulares* vol dir únicament dugas personas,

O es cert alló de que més aviat s' atrapa á un *Liberal* que á un coix.

Tríhi el discret lector la solució que més justa li sembli.

A la fra de Santa Llucia:

—Vol una caseta pel nen, senyor?

—No, nó, res de casas...

—Y cómprili!.. Miri cóm plora, pobra criatura...

—Que plori tant com vulgui... Jo crech que la propietat es un robo, y ab las mevas idees no puch permetre que 'ls meus fills posseheixin fincas.

Matemáticas extranyas.

D' un diari de la localitat:

«*Santiago de Chile*.—La exportación de sal en Noviembre ha sido de 3,106 quintales, de los cuales han sido embarcados 3.052,900.»

Es dir, més de tres milions d' embarcats y no més tres mil d' exportats.

EL PLET DELS CAFÉS-CONCERTS

DON ANGEL: —Ja que vosaltres teniu més força que jo... lalabat siga Déu!... vos perdono la vida.

Parlant d'una cosa que no era precisament sal ni sí-
quera salnitre, deya l'agut Boileau molts anys enrera:

«... le lecteur français veut être respecté.»

Potser al lector barceloní també li agradaria que 'l res-
pectessin, pero, com de l'anterior mostra 's deduïeix,
per ara no se 'l respecta gayre.

Perque—nosaltres al menys aixís ho enteném—donarli

noticias com la que acabém de copiar, es péndreli el pèl
sense gota d'escrúpul.

En Sol y Ortega á n' el Senat
nostres *Encants* ha defensat.
Agrahits quedan á sa crítica
els *trastos vells* de la política.

La Direcció del popular almanach-enciclopedia «El Año en la mano», en justa defensa als atachs insolents que acaba de rebre ab motíu de una circular, redactada ab els peus, que 'ls senyors Bailly-Tartarin de Madrid han dirigit als llibreters, ha publicat un ben documentat escrit de refutació que 'ls hi recomano, donchs n' hi ha per sucarhi pa y per llogarhi cadiras.

La lògica més aclaparadora domina en aquest document, que demostra ab una evidencia palpable la mala intenció y la burda *sans façon* ab que 'ls *avispat*s editors madrilenys continúan ensarronant, desde las planas de la seva fracassada publicació, als pochs lectors qu' encare 'ls quedan. Ab claretat pasmosa, ab incontrovertibles arguments, ab rahóns convinents y ab citas frescas se comproban en l' escrit de referencia infinitat de embusterías, atentats contra el sentit comú y la gramática, ensopegadas imperdonables y bestiesas y enganyifas de tota mena comesas en l' últim *almanach Bailly* publicat.

Els atribulats *Bailly-Tartarin*, ab la seva desdixada circular intentavan sens dupte cassar uns quants *gazapos* á «El Año en la mano», pero tota persona imparcial y de criteri, al llegir la réplica que tenim á la vista comprobará que lo que han fet únicament es anar á cercar llana... y deixarhi la del clatell.

Als iracundos editors del atrassat *Bailly* no 'ls cab á la barretina aixó de que precisament á Catalunya 's publiqui un almanach-enciclopédich més interessant, més complet, més nou, més ple d' amenitat y més ben escrit que 'l seu. Aixó es lo que no 's poden empassar; aquesta es sa constant y mal dissimulada obsessió que 'ls roba horas de dormir; obsessió que no es altra cosa sinó una plena confessió de la seva derrota.

Un' altra baixa.

Dilluns sigué acompanyat á la darrera morada el cadávre del actor Bonifaci Pinedo.

Havía fet á Barcelona llargas campanyas y tenia entre

'ls aficionats al *gènero chico* una popularitat que no tots els artistes conseguixen.

(D. E. P.)

Fa pochs días una comissió del Ajuntament assistí á la funció celebrada á l' Iglesia de Sant Andreu en honor de Sant Próspero, Sant Superando, Santa Perpétua y Santa Dilecta. Vet'aquí uns Sants qu' estavan en caràcter.

El meu pervindre es ja *Próspero*,
concejalfá *Dilecta*,
y fins fora *Superando*
si la ganga fos *Perpétua*!

Dos radicals dels més xinos aturantse el passat diumenge davant del teatre de Novetats, ahont devia tenirhi lloch el gran mitin solidari.

—Veyam quina funció fan, avuy, á ca 'n Gual...

—Mira llegeix... la *Cándida*.

—¿La *Cándida*?... Ayay!... ¿y vols dir que no hi falten lletres aquí?

—Tú dirás...

—Sí, home... Aixó hauria de dir la *Cándida-tura*.

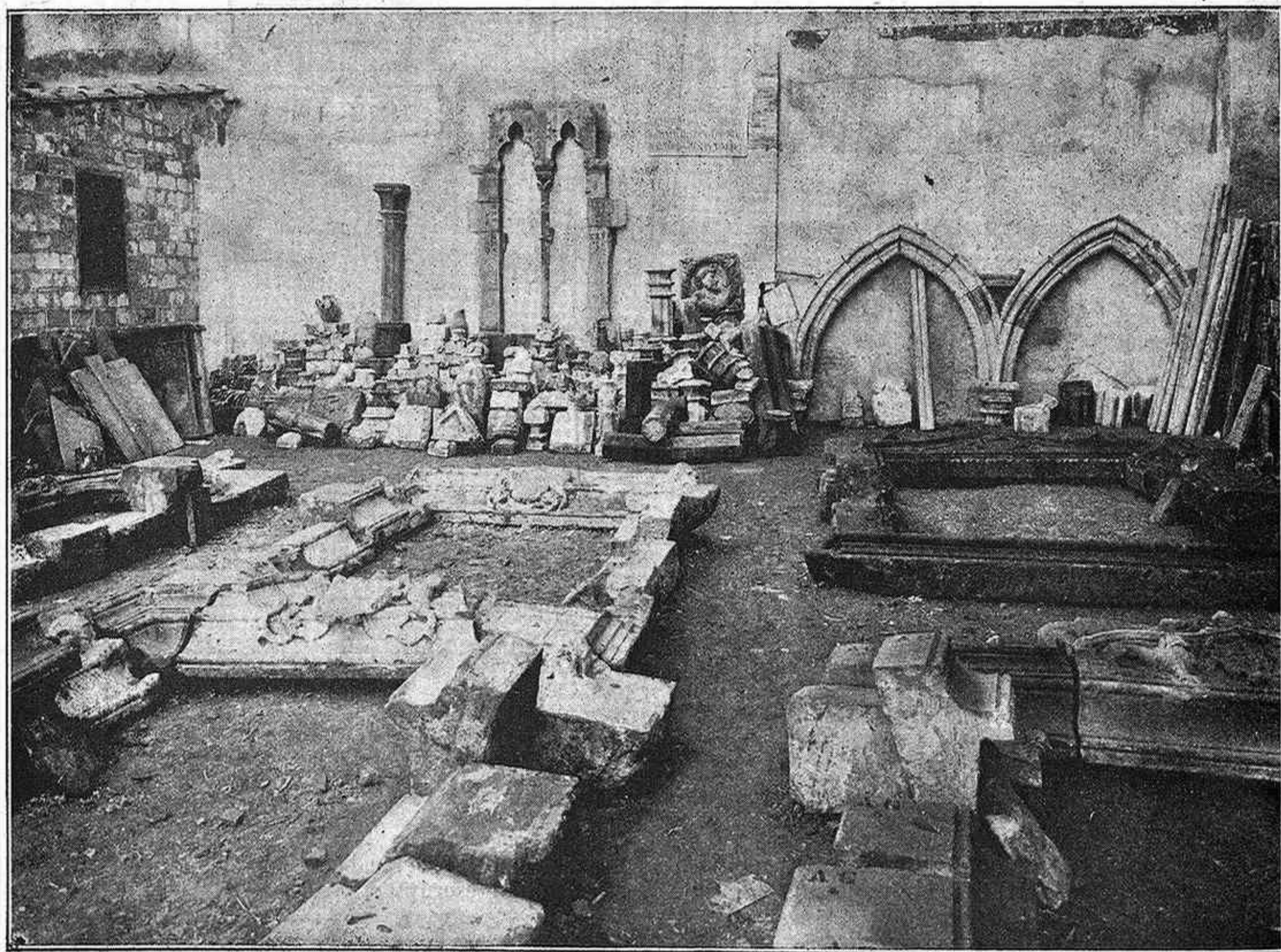
«En el Teatre del Triunfo
s' ha estrenat *La Dama Roja*...
En Careaga al llegí aixó
s' ha tornat del color de la *amapola*.

Dissapte passat, al anfiteatre del Liceu.

Un senyor gras, ben repapat á la butaca, dirigintse al vehí del costat:

—Jo, la veritat... quan vaig veure anunciat *I Barbari*, vaig pensar desseguida en l' atentat d' Hostafranchs y vaig dirme: Aixó es una plataforma electoral!

LA REFORMA INTERIOR DE BARCELONA

Curiositats fins ara recullidas en las casas que han sigut enderrocadas pera obrir la primera secció de la Vía A.

EL NÚMERO UNIVERSITARI

—Y la Universitat ¿qué 'ls oferirà als representants de Toulouse?

—Lo únich que ara com ara tenim disponible es aixó: boynas... y vidres trencats.

En virtut de una sageta
que de 'n Maura tocá 'l cor,
al Montjuich li han dat, per últim,
el dret d' urbanisació.

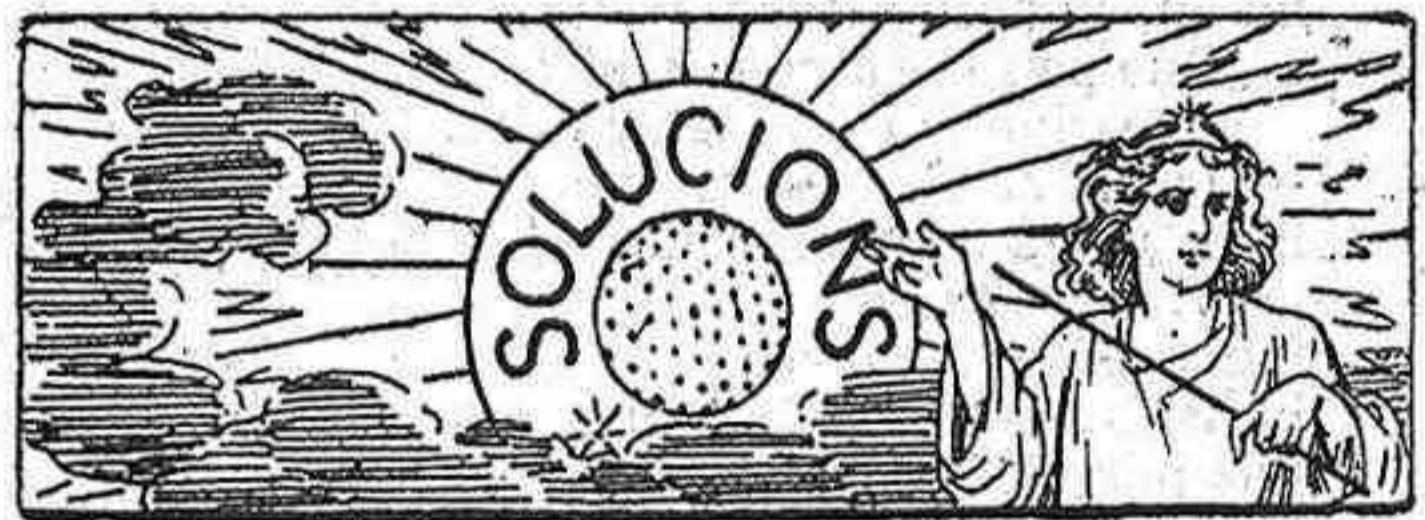
Ara la montanya, agrañida,
oferirà á don Antón
un lloch per la seva estátua...
per' allá al Cementiri Nou!

y ponderar las fortas estiradas
y el badall eloqüent... llarch, cansoner...

Cantar voldría, ¡oh Mandra!, tas hassanyas;
pero, per mandra... ho deixo per després.

R. AREGALL

Entre periodistas:
—Tinch una lletra tant dolenta, que á mi mateix m' es
del tot impossible entendre lo qu' escrich...
—Ditxós de tú, noy!

A LA MANDRA

Cantar voldría, ¡oh Mandra!, tas hassanyas!
peró per mor de tú may me vé bé!
y no es pas que á ma lira hi faltin cordas,
donchs ja desde marrech
si he cantat, m' he avesat á ferho sempre
baixet ó en alta veu,
sense lira, guitarra ni bandurria
ni cap altre instrument...

Cantar voldría, en vers, com els poetas,
la mágica manera com fas teu
á l' home viu y al tonto, al rich y al pobre;
perqué hi tens tot el món tú á sota-peu...

Cantar voldría, ¡oh Mandra!, las desgracias
que fas, aixís que 't ficas al taller,
al despaig, á la fábrika, al estudi,
es dir, per tot arreu...

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA I.—*Can-sa-la-de-rí-a.*
- 2.ª ID. II.—*A-be-lar-do.*
- 3.ª ANAGRAMA.—*Capas, capsá.*
- 4.ª CADENA DE PUNTS.—*c e p*
e r a
p a g a r
a c a
R a f e l
e l l
l l a n a
n i n
A n i t a
t e r
a r a
- 5.ª CISTELLA NUMÉRICA.—*Jascinto.*
- 6.ª TARJETA.—*L' ánima morta.*
- 7.ª CONVERSA.—*Anton.*
- 8.ª GEROGLÍFICH.—*Sastres son homes y sastressas donas.*

PROFECÍAS

—Yo, la verdaz, me da el corazón que va á salir Sol...

—Donchs, entórnisen al llit, que aixó es la lluna.

TRENCA-CAPS

XARADAS

I

RIFA DE UNA CASA

—¡Caballers!... ¿quí vol un número?...
 ¡mirin que poquets me 'n quedan!
 acabats aquests dos mil
 no n' hi ha més... d' aquesta serie...
 ¡quí 'n vol un altre, señores!...
 —¿Que veneu aquí, mestressa?
 —Números per una casa
 que 'l 22 se sorteja.
 —¿Quan val cada un?

—Quinze céntims.

—¿Que potsé es tres casa aquella
 de la Rambla?...

—No, senyora;

la que rifo ja está llesta
 y en aquella s' hi treballa
 y encare hi ha molta feyna.
 —Bé ho se prou; si jo coneix
 un que hi porta sorra y pedra.
 —¿Que potsé es algun caball?
 —No, senyora; es el meu gendre.
 —Doncas sí: en aquesta casa
 hi ha una gran *total* moderna;
 la *primera-dos* está
 feta tota de una pessa
 hi ha uns balcones d' alló més macos,
 una pila de finestras,
 un menjador espayós
 que s' hi poden *quart-banquetas*
 y dos arbres al devant
 y un parell més al darrera.
 —Pero, mestressa, escolteu,
 ¿aquesta casa 's pot veurer?
 —Ja ho crech; á tres plassa Nova
 estará tot el diumenge
 y allí la veurá tothom
 que tinga ganas de véurerla,
 porque la tindré exposada
 al demunt d' una tauleta.
 —Mestressa; esteu molt d' humor.
 —¿Perqué m' ho diu?

—Perque 'm sembla

que us esteu burlant de mí.

—No senyora, ja 'm pot creurer.

—Pero .. ¿es una casa?...

—Sí;

una casa de pessebre.

A. S. MATRÁS

II

—¿Quan val una *prima-dos*,
 d' aquesta roba tan fina?

—Sis rals.

—¡Tot!

—Oh, vosté ray,
 qu' es molt *tersa-inversa-prima*.

MANEL B. FONTÁS

ANAGRAMA

Vaig regalar una *tot*
 á la *tot* de la Ramona
 junt ab uns quants panellets
 en una plata rodona.

A. B. (a) LO RECTOR DE VALLFOGONA
 ROMBO

Substituhir els punts per lletres de manera que llegidas vertical y horisontalment, donguin: 1.ª ratlla: consonant; 2.ª: número; 3.ª: ciutat espanyola; 4.ª: poble catalá; 5.ª: parentiu (diminitiu); 6.ª: adverbio de temps, y 7.ª: vocal.

JOSEPH A. RANA

LOGOGRIFO NUMÉRICH

1 2 3 4 5 6 7 8 9.—Ofici artístich.
 1 7 8 5 6 5 7 9.—Per las eleccions.
 5 6 7 3 7 8 9.—Certa joya.
 7 8 9 2 8 6.—Nom d' home.
 1 7 8 9 7.—Temps de verb.
 3 6 1 2.—Animal.
 7 8 7.—Nom de dona.
 3 6.—Nota musical.
 9.—Consonant.

J. BARRIS Y JUANOLA

TARJETA

ADELA MAYET SIBELLA

Formar ab las presents llettras el títul d' una comedia
 pera 'l Teatre de Noys.

F. ARMENGOL Y BURGÜÉS

CONVERSA

—¿Ahont vas tan mudat, Salvador?
 —Fins al Círcul de Propietaris de Gracia.
 —Potser vas á ballar sardanas?
 —Sí, noy; ¿vols venir?
 —Home, si sapigués que havían de tocar aquella sardana que m' agrada tant, encare vindría.
 —Quín nom té?
 —No cal que ho repeteixi, porque entre tots dos ho havém dit.

UN SARDANISTA

GEROGLÍFICH

LA
 MARINA
 D
 AEE
 MARINADA

JOAN Y CARMÉ

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA Y LA ESQUELLA, Olm, 8
 Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

ANTONI LOPEZ
EDITOR

LLIBRERIA
ESPANYOLA
RAMBLA DEL
MITJ 20
BARCELONA

Se ven
per tot arreu

*

Un tomo de més
de 200 planas

**UNA
PESSETA**

*

L' Almanach por-
ta com á suplement
un gran

PANORAMA
CÒMICH

*

Cuberta
del pintor catalá

ANTONI
FABRÉS

YDA
ALMANACH
de la Esquella de la
Torratxa pera 1909
ANY XXI DE SA PUBLICACIÓ

EDICIÓ POPULAR

EN TARTARIN ALS ALPS

Obra de ALFONS DAUDET, traduhida al catalá per SANTIAGO RUSIÑOL

Preu: **UNA PESSETA**

A viat sortirà l' ALMANACH de
LA CAMPANA DE GRACIA
pera 1909. — Valdrá, com sempre, **DOS RALETS**

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet ademés un ral pera certícat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

A LA BARBERÍA SOLIDARIA 6 LA QÜESTIÓ PROBLEMÁTICA DELS VOTS

—Y vol dir que sortirà, aquest número?

—¿Que si sortirà?... No 'n dupiti... Al menos per aproximació.